

Náš recept:

Celoškolní celoroční projekty

Celoškolní celoroční projekty vytvářejí podmínky pro spolupráci a kooperaci v podmínkách speciálních škol, které navštěvují žáci s různým druhem i stupněm zdravotního postižení. Příspěvek představuje přednosti těchto projektů, nabízí obecný „recept“ na jejich tvorbu a několik nápadů i doporučení.

Popis výchozí situace

Řada školských zařízení určených dětem se speciálními vzdělávacími potřebami v současnosti pracuje s různorodou klientelou. Naše zařízení, původně určené dětem a žákům se sluchovým postižením, nabízí v současnosti služby klientům zejména se sluchovým postižením, ale rovněž s těžkými vadami řeči, poruchami dorozumívání, kombinovaným postižením a poruchami autistického spektra. Z hlediska organizačního zahrnujeme speciálně pedagogické centrum, mateřskou školu, základní školu s vyučováním podle RVP ZV a základní školu pro žáky s LMP a rovněž školu speciální, navíc internát a dětský domov. To vše při celkovém „minimálním“ počtu dětí.

Cílem naší existence je fungující stmelené zařízení, kde se pro každého vytvářejí potřebné příležitosti, škola, která žije a spolupracuje, respektuje individuální zvláštnosti a současně vytváří vhodné podmínky pro vzájemné kontakty a spolupráci.

Pro plnění výchovně vzdělávacích cílů jsou žáci zařazováni do skupin, které respektují jejich specifické vzdělávací potřeby. Rozhodujícím kritériem je způsob a úroveň komunikace, popřípadě stupeň mentálního postižení. Přesto se domníváme, že je potřeba vytvářet příležitosti, které dávají celému školnímu kolektivu možnost spolupracovat na společném úkolu a rovněž komunikovat a spolupracovat fyzicky v menších skupinách tvořených žáky „napříč celé školy“.

Osvědčeným a námi využívaným prostředkem k naplnění výše uvedených cílů jsou celoškolní celoroční projekty.

Ujasnili jsme si, co především od celoročních celoškolních projektů očekáváme - chceme prostřednictvím projektových činností vytvářet a posilovat vazby mezi školou a internátem, školou a dětským domovem, školou a rodinami žáků, mezi dětmi a dospělými a mezi dětmi navzájem. A chceme se při tom učit i hrát si.

Co mají všechny naše projekty společného?

Kombinují část teoretickou a praktickou. Teorii (zajímavé znalosti) si žáci osvojují především při klasické školní výuce, kdy je voleno učivo tematicky shodné s námětem projektu. Například projekt Cestovatelé nabídl rozhovory o zajímavostech v různých zemích (jídlem počínaje a politickou situací konče), mluvnické hraní s vlastními tematickými texty, četbu ukázek cestopisů v českém jazyce, výpočty vzdáleností a nákladů na vlastní cestovatelské výpravy do okolí, určování typických rostlin a živočichů v „navštívených“ světadílech v přírodovědě a přírodopisu, objevné plavby v dějepisu apod. Praktické činnosti jsou naplní v předmětech, jako je výtvarná výchova či tělesná výchova (trénink sportovních činností pro daný kontinent, tematická veselá olympiáda či výstup po schodech jako na Everest) a pracovní činnosti (vaření rýže, výroba typických ozdob, nádob). Praktická část projektu je vydatně posílena realizací podobných činností v rámci internátu (čajový obřad, karneval na téma cesta kolem světa, cestovatelské výpravy do blízkého okolí motivované objevováním neznámého a kreslením map) a samozřejmě projektovými dny.

Takto pojaté projekty svou širokou a částečně volitelnou nabídkou zaručují princip individualizace a diferenciaci vzdělávacího i výchovného procesu v celém zařízení. Zařazují motivované celoškolní výlety, exkurze na zajímavá místa jako zdroj nových informací a zážitků, často pod garancí odborníků (průvodců, lektorů).

Jednotlivé etapy završují projektové dny, kdy žáci při jednotlivých činnostech aktivně a samostatně uplatňují osvojené poznatky a dovednosti. Navíc spolupracují ve skupinách složených z žáků více tříd. Během celého roku jsou žáci vedeni k uvědomělému prožívání obsahu projektu. Vlastní realizace je závislá na osobním nasazení každého pedagoga školy, na jeho invenci a kreativité a především ochotě.

Recept na celoroční celoškolní projekt:

1. Navodit brainstorming na téma „*Na co si budeme příští rok hrát*“ v situaci, kdy jsou přítomni všichni pedagogové a panuje pohodová, trochu uvolněná atmosféra (metodické sdružení, neformální setkání). Sledovat, který nápad hned rozbaluje nápady další (to jsou náměty na podtémata, činnosti, akce).
2. Nechat situaci uzrát. Za pár dní možná někdo přijde s bombastickým nápadem.

3. Uvážlivě se rozhodnout pro téma s velkým T. Přemýšlet o využití pro prevenci sociálně patologických jevů, environmentální výchovu, osobnostní a sociální výchovu a případně pro další. Hodí se vztah celoškolního projektu k projektům, které škola podává při žádostech o granty.
4. Příkladat do ohníčku budoucího projektu; co nás již napadlo - zapsat, vyvěsit na nástěnku ve sborovně, odeslat kolegům e-mailovou poštou a využívat každou vhodnou situaci k debatě o tom, co by se mohlo podniknout.
5. Vytvořit „kostru“ projektu - rozdělení do menších celků, celkům přiřadit vhodné cíle a činnosti - v této fázi zapisovat vše, co dává aspoň trochu smysl.
6. Sestavenou „kostru“ projektu předložit pedagogům v tištěné i elektronické podobě a společnými silami vybrat jen to neefektivnější - tzn. s malými materiálními, časovými i osobními náklady co největší efekt.
7. Projekt doladit - doplnit citacemi ze ŠVP, internetovými odkazy, kontakty a formálně upravit. V závěrečné fázi je celoškolní celoroční projekt brožura dostupná každému pedagogovi školy v písemné i elektronické podobě.
8. Učinit z celoškolního celoročního projektu dokument závazný pro všechny pedagogy - hlavní cíl projektu zveřejnit v ročním plánu práce školy.
9. Připravit a vyvěsit „projektový kalendář“. Stanovit pevné termíny celoškolních akcí - výletů, exkurzí, dnů s projektovým vyučováním, slavností apod., přitom se opět držet hesla, že méně znamená více. V současnosti plánujeme jednu, výjimečně dvě celoškolní akce za měsíc, neboť větší kulminace negativně ovlivňuje plnění klasických učebních povinností.
10. Vytvořit tematické plány učitelů i vychovatelů, které v jednotlivých předmětech nabízejí činnosti vycházející z projektu (je to možné ve většině předmětů!). Aktualizovat ŠVP pro mateřskou školu, v němž se náměty celoškolního projektu navlékají na jednotlivé týdny jako korálky, aktualizovat - konkretizovat ŠVP pro internát i pro dětský domov.
11. Spolupracovat mezi sebou - dát časově dohromady vztahy mezipředmětové a projektové. Např. výsadbu nového trvalkového záhonu v pracovních činnostech podpoříme v matematice vypočítáním plochy záhonu, v přírodopisu poznávačkou vysazovaných rostlin, v zeměpisu tématem původu některých rostlin, vychovatel žákům nabídne tematickou vycházku s cílem pozorovat vysázené předzahrádky ve městě. Záleží na invenci a domluvě jednotlivých učitelů a vychovatelů.
12. Vyzdobit školu. Dodržujeme fakt, že chodby jsou pouze v duchu projektu a v každé třídě je projektu věnována aspoň jedna nástěnka. Vhodně se uplatní řada pomůcek (především nástěnných obrazů) z kabinetů, které jsou jinak žákům přístupné pouze v omezené míře.
13. První školní den představit projekt jako překvapení žákům i rodičům a motivovat je ke spolupráci. Pro motivaci není od věci, převlékne-li se pedagogický sbor, případně vychovatelé např. do kouzelnických či jiných kostýmů.
14. S několikátýdenním předstihem důkladně připravit projektové celoškolní dny - promyslet nabídku činností, vytvoření skupin žáků, organizaci dne, materiální potřeby, návaznost dopoledne (učitelé) a odpoledne (vychovatelé), formu závěrečného hodnocení.
15. Formálně i neformálně sledovat průběh projektu a podporovat další vhodné obohacující iniciativy.
16. Vnímat nápady, které by mohly být uplatněny v dalším roce.

Shrnutí

Celoškolní celoroční projekty jsou ideálním řešením pro školy složené z několika součástí, které chtějí během školního roku kráčet za stejným cílem a občas se společně zastavit na vybraných stanovištích. Jsou vhodným doplňkem školních vzdělávacích programů, především při realizaci průřezových témat a rozvoji řady kompetencí prožitkovým způsobem. Předpokladem úspěchu je zajímavý otevřený námět, stanovení přiměřených cílů a jednoduchá organizace. Podporou úspěchu jsou společné atributy - oblečení, deník, vlajka, výzdoba. Nutností je spolupracující, hravý a ochotný kolektiv pedagogů a rodiče, kteří preferují pohodový pobyt ve škole.

Odkaz: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/3161/celoskolni-celoročni-projekty-v-praxi.html/>